

CÎTEVA DOCUMENTE

privitoare la Istoria Catolicismului în Moldova.

Publicăm mai la vale câteva documente privitoare la Istoria Catolicismului în Moldova. Originalele se află în Biblioteca Academiei Române; copii după ele se găsesc tot în aceeași bibliotecă; într-o condică dela Const. Mavrocordat:

I. Un zapis de vânzare din 23 April 1669, din timpul domniei a doua a lui Duça-Vodă cel Bătrîn (1669—1672), prin care Iacob Zarămba, egumenul Iezuiților din Moldova, vinde din partea ordinului, lui Vodă însuși: 2 fâlcii și «i fârtă» de vie, ce era «în Piscop (deal în Cotnar) pe lângă viile Mării Seale», precum și o falce de vie a bisericii săsești din Cotnar.

II. Antioh Cantemir, «care — cum zice cronicarul — foarte era milostiv, ales spre călugări străini» scutește, în a doua domnie (1705—1707), la 16 Iunie 1705, de toate dările și angheriile «cite vor hi pri alții în țara Domniei mele» pe trei oameni străini ce vor sluji Iezuiților la moșia lor de peste Prut, pe un «viear» dela Urșulea și pe un om slujitor la pivnița lor din Iași.

III. Grigorie Ghica, într'a doua domnie moldoveană, scutește, la 3 Oct. 1736, pe preoții locuitorilor «de lege leținească» din Iași, — cari locuitori, neputindu-și sprijini preoții lor, s'aũ dus la Domn și s'aũ rugat «cu lacrimi» să aibă deosebită milă de ei, — de darea pogonăritului pentru via dela Copoș și de toate dările pentru pivnița lor din Iași; asemenea pe trei oameni străini ce-i vor avea în slujbă acei preoți.

IV. Același domnitor iartă Iezuiților din Iași, la 15 Nov. 1736, «de toate dările și angheriile» pe patru oameni străini, «școlarei pentru învățatură», ce-i vor avea Iezuiții în

Iași; asemenea le mai scutește: «12 boi și 5 cai de văcărit, și 20 pogoane de pogonărit și 200 vedre de vădrărit».

V. Tot Gr. Ghica scutește, la 1 Dec. 1736, preoților «dela bisearica ungurească dela Răchiteanî ot Suceava» — cari nu aũ «nici o chivirnisire, nici un obicei de milă de cît alți lăcutori» —: «4 vite vaci cu boi, și 2 cai de văcărit, și 50 stupi și 10 rămători de deseatină». Asemenea ȧrtă de «toate dăjdiile, ori cîte ar eși pe astă țară» pe doui oameni străini din serviciul preoților dela Răchiteni.

VI. Ca și n^o V, dela același domn și cu aceeași dată. Se scutesc preoții dela biserică ungurească din Galați, de «4 vite vaci cu boi, și 2 cai de văcărit, și un pogon de vie de pogonărit, și 8 stupi și 10 rămători de diseatină». Asemenea și doi oameni străini, ce-ȧ vor avea în slujbă acei preoți, sînt ȧertați de «toate dăjdiile».

VII. Ȫntocmai ca n° VI, dela același domn, cu aceeași dată și cu aproape exact aceleași privilegii, preoților «dela bisearica ot Gureasca dela Huș».

I.

Adec[ă] eũ Iacăb Zarămba, egumenul Ezoviților, călugări ce să află în țara Moldovei, scriu și mărturisăscu cu aestũ adiverat zapis al mieũ: cum eũ, nesilit de nime, am vândut 2 falc[i] și 1 ȧrta de vie Mării sale Duca-Vodă, care vii sînt în Piscop, pe lângă viele Mării sale, având eũ slăbozanie dela cei mai mari ai noștri; și pe falce s'aũ dat cîte 60 de lei bātu[ț]i, ca să fie Mării sale direaptă ocină și moșie, Mării sale și doamnei Mării sale și cuconilor Mării sale; iar altul nime dentru noi să n'aibă treabă a să misteca saũ a strica aiasta tocmală în veac. Așjderea o falce de vie, ce este pe lângă aestea și pe lângă viea dela Șeideroae, a besăricii de Cotnar săsească, pentru greul besăricii s'aũ dat slobozanie de s'aũ vândut iarăși Mării sale lui Vodă, iarăș drept 60 de lei bātu[ț]i bani gata, ca să n'aibă nime treabă a mai strica saũ a să meste[ca] la iastă tocmală în veac. Și aiasta tocmala s'aũ făcut denaintea lui Mih[a]il șoltuzul și Petrea pivnicariul și Frăncul și alți oameni buni. Și pentru credință ne-am pus și pecețile, ca să-s[ă] știe.

Ap[rilie] 23, leat 7177 [=1669].¹⁾

¹⁾ Pentru dată v. Iorga, Studii și Documente, București 1901, I-II, p. 79, nota I.

Ioannes Bapt. Bercutze parochus; Iacobus Zaramba, societatis Iesu¹⁾; Mih[ai]l șoltuz Cotnar; Petrea pivnicear; Frăncul; Ion pis.²⁾

II.

Io Antioh Costantin Voevod b[o]j[i]iü mi[los]t[i]iü g[o]sp[o]d[a]rũ zemli Moldavscõi. Scriem domnia mea la boeari și la toți sluj[i]torii, care veți înbla ori fie cu ce feal de slujbe a domniei meal[e] la ținutul Eașilor. Facem știrea tuturor pentru trei o[a]menii, ce vor avea Iazoviții, preoții leșeaști, la moșia lor³⁾ peștea Prut, la aceal ținut al Eașilor și un vicar la Urșulea⁴⁾ [ca să fie] în pacea de dajdea, de zloți, de lei, de sulgiü, de iliș, de miare, de unt și de cai împărătești, și de cai de menzil, și de cai de oiac, și de conac, și de podvoar[ă] și de alt[e] dări și angherii, de toat[e] cît[e] vor hi pri alții în țara domniei meal[e]: — nimea întru nimic să nu l[e] fac[ă] val, nicea bucatile lor pentru alții să nu li s[ă] trag[ă]. Numai ei să fie pentru triaba și slujba acestor Iazoviți, preoți lișeaști. Așijdearil[e] m'am milostivit domnia mea și li-am ertat un om sarac, carel[e] va vinde băutura la pivnița lor aicea în târgü, în Eași⁵⁾, ca să fie în pacea di toate dările și angheriile; nimea la nimic să nu-l ameastic[i] cu târgul. C'apoi cine s'ar ispiti să lea facă vre-un val pest[e] cart[ea] domniei meal[e], bine să știe că vor fi de mar[e] certarea dela domnia mea. Într'alt chip n'a fi.

Ot Iaș[ri], l. 7213 [=1705] Iun[ie] 16.

Io Antioh Costantin Voevod⁶⁾.

III.

Io Grigore Ghica Voevod b[o]j[i]iü mi[los]t[i]iü g[o]sp[o]d[a]rũ zemli Moldavscõi. Facem știr[e] cu aciast[ă] carte a

¹⁾ Aceste două isclituri sînt cu litere latine.

²⁾ Orig. Academia Rom., Doc., p. 70/LVIII.

³⁾ Dumeștii. V. pentru proprietățile lor, Iorga, o. c. I-II, pp. 85—6, n° XV.

⁴⁾ Vie la Cotnar, V. Uricarul, Iași 1862, V, pp. 411—2.

⁵⁾ Despre aceste scutiri acordate de Antioh-Vodă pentru privința Iezuiților din Iași se face pomenire într'o judecată a vornicilor de poartă, «iudices de porta» din 28 Aug. 1715 (V. Iorga, o. c., I-II, p. 92, n° XXI).

⁶⁾ Org. Acad. Rom., Doc., p. 247/III; cf. și Iorga, o. c., I-II, p. 87, nota 1.

domniî mele tu[*tu*]ror, cui să cade a şti, că fiind aici în țeara domniî mele că[*i*]va lăcuiorî de leage letinească, și având aici în scaun[ul] domniî mele, în orașu[*l*] Iaș[*i*], bisearică cu preoț[*i*] ai lor, pe cari neputîndu-î sprij[*i*]ni, venit-au la domnia mea și ni s'au rugat, cu lăcrămî, ca deosebită mila noastră să le facem și lor milă, ca să fie pe[*n*]tru sprejinul lor. Și de vream ce lăcuiorîi aciște mai sus numiț[*i*] fără preoț[*i*] nu pot a sta, am socotit și domnia mea că să cade și iast[*e*] cu cale a avea ceva milă și de cătră domnia mea. Și drept aciasta m'am milostivit domnia mea și din osebită mila noastră am făcut milă cu preoți și le-am ertat șase pogonie (sic!) de vie ce au la Copou¹⁾ de pogonărit, și cât vin ar eși din roada aceștii vii nici un ban pogonărit pă acel vin să nu de. Așijderea și pe[*n*]tru o pimniț[ă] cu băutură ci vor ținea aici în Iași, iarăș să aibă pace di camănă, și di bezmănă, și de branște, și de boorū, și de cupărit și de toat[*e*] beilicurile or[*i*] că[*t*]e ar fi pe alt[*e*] pimnițe, — eî nimurui nimic să nu de, pe[*n*]tru ca să fie acel venit pe[*n*]tru chivernisiala lor²⁾. Așijderea și pe[*n*]tru 3 oamini streinî, ce vor avea făr[ă] ban[*i*] în vist[*e*]rie, iarăș m'am milostivit domnia mea și i-am ertat pri acii oamini, ca să fie în pace și în scuteală de toat[*e*] dările că[*t*]e ar fi pri alt[*i*], — nimurui nimic să nu de; ci numai la vremea hărțiilor de om că[*e*] un galben. Așijderea și pe[*n*]tru 4 boi și doi cai și 8 de stupi (sic), iarăș pe această toat[*e*] bucat[*e*] nici un ban văcărit și deseatină să nu de, nici să-î supere nime. Drept aceia poruncim domnia mea tuturor boiarilor și sluj[*i*]torilor ce vor umbla cu aceaste slujbe mai sus pomenit[*e*], văzând cart[*ea*] domniî mele să urmaț[*i*] a da bună pace la toat[*e*], precum poruncim. Nimic mai mult nici că[*t*] de puțin supăr să nu faceț[*i*]. Că încredințăm și aciast[ă] poruncă că cine să va ispiti a face or[*i*] că[*t*] de puțin[ă] împotrivre de supăr pest[*e*] această[ă] carte a domniî mele, uni ca aceia cu urgia domniî să vor pedepsi.

7245 [= 1736], Oc[tomvrie] 3³⁾.

¹⁾ În privința cumpărării acestei vii, v. Iorga, o. c., I-II, p. 98, n° XXXII.

²⁾ Privilegiu anterior în această privință, v. Iorga, o. c., I-II, p. 95, n° XXVI.

³⁾ După condica domnească citată la început; cf. și Uricarul, V, p. 421, unde e publicat un chrisov din a treia domnie a lui Gr. Ghica, din 1 Dec. 1747, prin care se confirmă privilegiile date prin acesta publicat de noi.

IV.

Io Grigorie Ghica Voevod etc. . . . . Facem știr[e] cu aceast[ă] cart[e] a domniî mele tuturor boiarilor noștrî, cari vor umbla or[i] cu ce fel di slujbe a domniî mele, pentru patru oaminî streinî ce vor avea Iazovițîi, cari să află aici in orașul domniî mele, în Iaș[i], scolarî pe[n]tru învățatură, că domnia mea m'am milostivit și din osebit[ă] mila noastră i-am lăsat pre acîi oaminî ca să fie pe[n]tru slujba lor, fiind oaminî streinî, ne având pre nime pe lângă dănișii de slujbă, ertându-i de toate dările și angheriile, — nimuruia nimic să nu dea; ci numai căt[e] un galbin di ort pri an la vremea hărtilor. Așijderea și la vremea vâc[ă]ritului și a pog[o]năritului și a vâdrăritului să aibă a scuti din mila domniî mele: doisprezece boi și cincî cai de vâc[ă]rit, și doaozeci pogoane de pog[o]nărit și doao sute vedre de vâdrărit. Pe aceste toat[e] să le aibă scutit[e] și nici măcar un ban să nu dea. Drept aciasta poruncim tuturor celor ce vor fi cu aceast[e] slujbe, văzând cart[ea] domniî mele, toți să vă firîț[i] de aceste bucate mai sus pominit[e]. Și poftim domnia mea și pre domniî cariî in urma noastră vor fi stăpânitor[i] aciștii țări ca să dea și să întărească pentru a lor veacinic[ă] pomnire.

L. 7245 [= 1736], Noem[vrîe] 15 ¹⁾.

V

Io Grigorie Ghica Voevod etc. . . . . Facem știre cu aciast[ă] cart[e] a domniî mele tuturor cui să cade a ști pentru preoții dela bisearica ungurească dela Răchiteanî ot Suceava ²⁾, care fiind ca și niște strein[i] într'aciast[ă] țeară și aflănu-se nelipsiț[i] dela acea bisearic[ă] unde toș[i] năzuescî căș[i] sânt acolo di acea leage și ne având ei nici o chivirnisire, nici un obicei di milă, di căt alți lăcuiitorî, domnia mea m'am milostivit și din osebită mila noastră le-am făcut acest puțin obiceiău de milă: ca fiești când să aibă a scuti cu aciast[ă] cart[e] a domniî mele aceste bucat[e]: patru vite vaci cu boi și doi cai di vâc[ă]rit, și cincizeci stupi, și zeaci rămător[i] di diseatină. Pă aceast[e] bucat[e] nici măcar un ban vâc[ă]rit sau diseatină să nu dea, pentru ca să fie de chivirnisseală preoților. Așijdirea iar[ă]și m'am

¹⁾ Din condica citată.

²⁾ Cf. Iorga, o. c. II, p. 101, n² XXXIX.

milostivit domnia mea și pe[n]tru doi oameni streinî, ce s[a] vor găsi de slujba lor, i-am ertat de toat[e] dăjtile or[i] căt[e] ar eși pă astă țeară dela visteria domniî mele, — aciî oameni fiind străinî nici odat[ă] în domnia noastră dajde să nu dea. De toate să fie în pace și firîț[i] și nesupărat[i], ca să poată sluji ce ar fi trebile acelor preot[i]. Drept aceasta poruncim domnia mea și voao celor orânduiț[i] cu slujbe, boiarî și slujitorî, văzând cart[ea] domniî mele, toți să vă supuneț[i] cărțîi Domniî mele și să urmaț[i] la toat[e] celor mai sus poruncit[e] a v[ă] firi și a le da pace; că cine va face or[i] căt di puțin[ă] îndrăzneală peste cart[e] domniî mele, supărându-î, unî ca aceia vor fi supt scărba Domniî mele. Că așa iast[e] porunca domniî mele.

L. 7245 [= 1736], Dec[hemvrie] 1¹⁾.

VI.

Ca formă identic cu precedentul. Acelaș domn, la aceeași dată acordă aceeași privilegii și preoților dela «bisearica ungurească dela Galaț[i]». Deosebirea e că scutește numai 8 stupî în loc de 50 și, pe deasupra, le mai scutește «un pogon de vie de pog[o]nărit»²⁾.

VII.

Identic cu No. VI. Aceleași privilegii se acordă de același domn, la aceeași dată, preoților «dela bisearica ot Gureasca de la Huș», — afară de pogonul de vie, de care e vorba în documentul precedent³⁾.

Alex. Lăpădatu.

1) După condica citată.

2) Ibidem. Cf. Iorga, o. c. I-II, p. 98, nota 1.

3) În condica citată.